

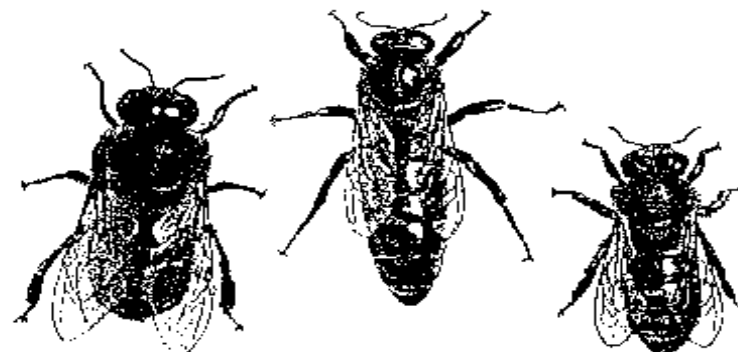
STYRELSE

<u>Ordförande:</u>	Göran Frick	08-570 321 00
e-post:	grnfrick@gmail.com	
<u>Kassör</u>	Jan Molander	08-574 000 25
e-post:	jan.molander@telia.com	
<u>Sekreterare:</u>	Caroline Olsson	
e-post:		
<u>Övr. ledamöter:</u>	Kristina Svahn	08-716 61 82
e-post:		
	Magnus Betmark	070-822 43 12
e-post:	Magnus.Betmark@akzonobel.com	
<u>Suppleanter:</u>	Anders Karlsson	08-571 625 13
	Anna Olsson	070-441 09 12
<u>Revisorer:</u>	Kjell Holtare	08-747 11 69
	Gunnar Ericson	08-716 40 29
<u>Suppleant:</u>	Viking Holm	08-571 517 18
<u>Valberedning:</u>	Ingvar Pettersson	08-570 318 31
	Per Thunman	08-718 02 32
<u>Honungsbedömning:</u>	Styrelsen	
<u>Ombud till Sthlms</u>	Caroline Olsson,	
<u>Läns Biodlare:</u>	Jan Molander, Per Thunman	
<u>Suppleanter:</u>	Anna Olsson, Lars Nordgren	
<u>Bitillsynsmän utsedda av Länsstyrelsen</u>		
För Värmdö:	Göran Frick	08-570 318 31
Ersättare	Ingvar Pettersson	08-570 321 00
För Nacka:	Hans Samland	08-746 94 75
Ersättare	Göran Frick	08-570 318 31

Wärmdö Skeppslags Biodlareförening

2012

Innehåll	Sida
WSB aktiviteter	omslagets insida
Ordförande	1
Vaxsmältning	2
Drottningodling i Argentina	4
Tillsynsrapport	9
Viktiga upptäkter för biodlingen	10
Kan man ha bin varsomhelst?	11
WSB satsar på utbildning	12
Medelskörd	13
Medlemsförteckning	14
Hur man blir medlem	17
Organisation	omslagets baksida

Ansvarig utgivare:
Göran Frick Apelvägen 23, 134 37 Gustavsberg

AKTIVITETER UNDER 2012

- Tisdag 17 januari Drottningodlingskurs, teori.
- Tisdag 7 februari Nybörjarkurs. Kontakta Per Thunman eller Göran Frick för detaljer.
- Söndag 26 februari Sista dag för att lämna sambeställning av bimaterial till Göran
- Lördag 3 mars Snickerikurs i Lemshaga 4 gånger, kl.10-12.
- Söndag 25 mars kl 14 Kickoff med föredrag av Naturskyddsföreningen, Nacka Naturskola vid Velamsund.
- Lördag 12 maj kl 10 Vårmöte och **loppis** vid Velamsund.
- Maj, bestäms senare Praktisk kurs hur man gör avläggare.
- Tisdag 15 maj Öppet hus hos Freddy Duwe, bara för oss.
- Lördag 16 juni kl 10 Träna på att hitta och märka drottningar.
- Lördag 14 juli kl 14 Besöka Huddinge bf.
- Söndag 15 augusti Lämna intresseanmälan till Göran för inköp av burkar.
- Lördag 18 augusti kl 10 Möte om invintring och varroabehandling vid vår bigård i Velamsund.
- Söndag 26 augusti Sista dag för anmälan till Göra eller Per om önskad varroabekämpning.
- Tisdag 18 september Nybörjarkurs. Kontakta Per Thunman eller Göran Frick för detaljer.
- Söndag 10 nov. kl 10 Årsmöte, Kyrkettan, vi bjuder på fika. Anmälan till Göran Frick. Ta med honungsburkar för honungsbedömning och smakprovning.

OBS Det kan bli ändringar i programmet. Ta därför för vana att titta på vår hemsida: www.wermdobiodlare.se eller ring Göran Frick på 073-655 34 64.

Kära biodlarvänner

Våren 2011 var sen, men sedan exploderade det. Den sedvanliga tor-kan i Värmdö i juni/juli infann sig och dämpade binas dragmöjligheter, men det blev ett hyfsat år ändå för de flesta av oss.

Vinterförlusterna har som vanligt varierat, men verkar ha varit högre i Nacka än i Värmdö.

Glädjande nog har vi lyckats göra så många avläggare att inga bin har behövts köpas utifrån.

Vad vi inte lyckats med lika bra är drottningodlingen. Det är min förhoppning att vi under kommande säsonger ska kunna ta fram drottningar till alla som vill ha, och att de skall ge fromma bin. Att vi misslyckats denna säsong är helt mitt fel. Dels lovade jag att vi skulle ha en drottningodlingskurs – det blev inte av, dels lyckades jag slarva bort ett antal drottningar som ställts ut för parning.

Alltså skall vi försöka ha en drottningodlingskurs år 2012. Mer om detta kommer i meddelande i början av året. Jag tror vi måste träffas och planera inför en sådan. Det är ju en del saker som måste köpas in. Våra gemensamma inköp har varit lyckade ur prisnivå, men inte ur leveranssäkerhet. Det dröjde väldigt länge innan alla sakerna levererades. Vi får nog beställa både burkar och material ändå tidigare. Ny intresseanmälning kommer att skickas ut under året som vanligt – men tidigare.

Jag fick ett mycket glädjande telefonsamtal från en medlem som fått sina bin av Per Thunman. Han hade haft bin innan ett år, men de hade dött under vintern. Han ringde och sa: ”Det är helt fantastiskt, jag kan jobba utan slöja. Bina är larvigt snälla, och inte alls som de jag hade innan”. Det är så det skall vara tycker jag – heder åt Per!

Föreningens medlemsantal fortsätter att öka, nu är vi 78 st. medlemmar.

Må alla era samhällen överleva vintern, bina vara så fromma att ni kan jobba utan skydd, dra in så mycket honung att ni knappt orkar lyfta skattlådorna och jag hoppas få se er alla på våra aktiviteter. Skriv in tid och plats redan nu i era almanackor för 2012!

Göran Frick

Smältning av vax i gamla ramar

En positiv nyhet för oss biodlare i Stockholm är att Värmdö kommun nu har börjat med vaxhantering. Det är en verksamhet som kallas proVarmdo som skaffat kärl för smältning av gammalt vax och tvätt av ramarna. Göran och Per har bistått med råd till verksamheten. Man håller till i Hemmesta i en gammal byggbod.

Byggboden

Kärl för smältning av vaxet

Kokonger tas bort

Ramarna tvättas

Ramar på tork

Det smälta vaxet tappas upp

Vad gör du?

Packar ramar, max 20 st. i plasticsäck och förslut väl så inte vaxmott kommer in. Märk varje säck med: Ditt namn, telefonnummer, antal ramar och ramformat.

Du kan också lämna in avtäckningsvax för smältning, då behöver du inte ange mer än namn och tel.

Sen är det bara att lämna in.

OBS inlämning får bara ske 1/10 – 31/3, hämta kan du göra året runt.

Var lämnar jag in?

Smälteriet finns på Sveavägen 3 i Hemmesta.

Om du kommer från Gustavsbergshållet kör mot Hemmesta. När du kommer till skylten Hemmesta kommer du in i en rondell. Ta till vänster i den, sväng vänster med det samma, sedan höger efter 100 m och det är första platsen till vänster. Det finns en parkeringsplats på tomt och i byggboden är själva smälteriet.

Kommer du utifrån Värmdölandet tror jag du förstår hur du ska köra.

Ring 070 755 09 52, 073 988 67 18 eller 073 988 76 38 måndag till och med torsdag kl 09-15 för att kolla när du kan lämna in.

Vad händer sen?

ProVarmdo smälter ur vaxet, rensar det och du får en eller flera vaxklumpar samt dina ramar tillbaka. De ringer dig när du kan hämta dina saker.

Vad kostar det?

Ramtvätten kostar 3,50 kr per ram, och du betalar 22 kr/kg för det vax du får tillbaka.

Vad gör jag med vaxklumpen?

Lämna den till Göran i april så åker han i början av maj till LP i Säffle och byter den mot mellanväggar. Kostar ca 20 kr/kg + milersättning.

Övriga frågor?

Ring Göran Frick 073 655 34 64

Besök hos drottningodlare i Argentina

Vid besöket på Apimondiakongressen i Buenos Aires träffade vi, Ingvar och Lahja Pettersson, Britta Kinnemark, Göran Frick och jag, representanter från drottningodlarföreningen i Mendozadistriktet. På en blandning av spanska och engelska diskuterade vi ett preliminärt program för ett besök, som förutom besök i bigårdar, även skulle innefatta bodegor där vi kunde prova de lokala vinerna.

Mendoza ligger knappt två timmars flygning västerut från BA mot bergskedjan Anderna. Vi hade redan flygbiljetter dit och vi var mycket välkomna att besöka dem. På flygplatsen blev vi hämtade i en stor skåpbil av Luis Gómes, vice ordförande i föreningen. Han körde oss runt i staden Mendoza och visade oss sevärdheter, och vi hann också äta en mycket god lunch med gott vin innan han släppte av oss vid en bussterminal. Vi skulle resa till San Rafael, en stad med nästan 200 000 invånare, längre söderut. Resan tog fyra timmar på spikraka vägar omgivna av ett torrt busklandskap. På högra sidan syntes Andernas berg. Biljetten kostade bara ca 50 kr. Under resan passerade vi några byar där det fanns frukt- och vinodlingar.

I San Rafael togs vi emot av Marcelo Holgado som tillsammans med sin mamma tog oss till ett hotell i stan. Dagen efter hade han ordnat vinprovning på tre bodegor och ett besök på en olivoljefabrik.

Glada biodlare som provar lokala viner i San Rafael. Från vänster Lahja, Ingvar, Per, Göran och Britta.

Många av invånarna i San Rafael är ättlingar till italienska och franska invandrare som kom dit i slutet av 1800-talet med både vinrankor och olivträd. Nu finns det ca 200 biodlare i stadens omgivning med sammanlagt 20 000 samhällen. Alla odlare är registrerade och har en unik bokstavs- och sifferkombination de märker sina kupor med. De frukt- och vinodlingar som finns där är beroende av konstbevattning. Man har avlett floder från bergen i ett kanalsystem med dammluckor som öppnas på bestämda dagar och tider för de olika odlingarna.

Dagen efter besökte vi Oscar Salvagiotto som hade 800 samhällen varav hälften för drottningodling. De resterande gav ca 10 ton honung per år. Han hade varit biodlare i 23 år varav de senaste 19 som drottningodlare. Han odlade 12 000 drottningar mellan oktober och mitten av april. Bina var ligustica och inte speciellt trevliga att handskas med, slöja var ett måste. Han hade fyra personer, mest släktingar, som hjälpte honom.

Han larvade om två gånger i veckan. Han använder enkla cellkoppar av plast som han vaxar fast på en trälist. Listerna fick sitta några dygn i ett samhälle innan han larvade om. Han blandade fodersaft med destillerat vatten och fyllde en spruta. Varje cellkopp fick ca 0,1 ml vilket är ganska mycket. Varje list hade ca 20 cellkoppar och han larvade om ett sextiotal lister per gång. Han hade en metallisk omlarvningsnål. Under omlarvningen förvarades listerna med larver under en fuktig duk för att inte larverna skulle torka i det torra klimatet,

Cellerna förses med fodersaft.

Oscar larvar om.

Amnings samhällena stod bara på två lådor där drottningen var spärrad i den nedre. De matades med en sockerlösning eftersom draget inte hade startat. Odlingsramen hade plats för tre lister. När han började odlingen sattes listen med larver längst ner på ramen. När han kom tillbaka tre dagar senare flyttades den listen ett steg upp och en ny list sattes underst. Efter fyra dagar var det dags för en ny list och

de gamla flyttades upp ett steg. Vid nästa omlarvning flyttas cellerna från den första omlarvningen till parningskassetter. Antagningsprocenten var ca 80. Parningskassetterna var av två typer, en med två fullängdsramar och en matram i en tvådelad låda, dels en med halv-

längdsramar, i samma konfiguration. Halvlängdsramarna kunde senare sättas samman till fullängdsramar.

På bilderna syns den kombinerade kaktången-kupkniven.

Efter 11 dagar i amnings samhällena brukade drottningarna vara ägg-läggande. Efter ytterligare en knapp vecka buras drottningarna och säljs. Han får ca EUR 15 för en drottning när de säljs i större antal.

Han förvarar även drottningar i små plastburar i banker där arbetsbin matar dem. I maj levererar han drottningar till Frankrike. Under vinterhalvåret snickrade han lådor och ramar. Det förekommer snö i San Rafael under vintern.

En drottningbank med plats för tio drottningar och ett stort antal arbetsbin.

Fodret placeras i de båda fack som syns längst bak. Drottningarna kunde förvaras flera veckor i dessa banker.

Dagen efter besökte vi Marcelo. Han arbetade ensam i sin biodling med 250 samhällen men hade också 75 olivträd som gav viss inkomst. Hans metod var likadan som Oscars förutom att han använde vaxceller som han tillverkade på samma sätt som jag, dvs en pinne som doppas först i kallt vatten och sedan i smält vax i tre omgångar.

Han sålde ca 1000 drottningar per år. Honungen han tog han om slungades i föreningens slunga.

Dagen efter reste vi tillbaka till Mendoza med bussen. Vi blev hämtade vid bussterminalen av Luis Gomez och hans pappa i varsin bil och körda till ett hotell. Dagen efter var det besök i Luis bigård. Han hade 600 samhällen och sålde ca 4000 drottningar, för 50 pesos per styck, ca 87 kr, 5000 kläckfärdiga celler för 10 pesos och 100 avläggare per år. Han fick dessutom ca 3 ton honung per år som slungades i en kollektiv slunga. Vid omlarvningen använde han mycket mindre fodersaft i cellkopporna av vax än vad Oscar hade. I övrigt var metoden samma som hos dem vi besökt tidigare. Han använde ett stort kläckskåp som var ett ombyggt kylskåp.

Luis med sin anordning för att tillverka cellkoppar. Här syns skillnaden mellan en yrkesodlare och amatör. När jag doppar en pinne i vaxet tar han 22 st samtidigt.

Hans pappa hade vinodlingar och där hade Luis också sin verkstad för tillverkning av lådor mm.

Mellanväggarna köptes.

Besöket avslutades med en grilllunch med stora biffar, fläskfiléer och kryddiga korvar. Vinet var naturligtvis från Mendoza av druvan Malbec.

Mendoza har inte, till skillnad från de norra delarna av Sydamerika, Centralamerika och de södra delarna av USA, fått de afrikaniserade bina som är mycket aggressiva, trots att landet gränsar till Brasilien. Den vanligaste rasen är ligustica men man har även carnica och mellifera lär också förekomma.

Samtliga biodlare vi besökte hade ligustica som inte är så kakfasta och fromma som de renrasiga ligustica vi har hos oss, utan biodlarna fick oftast arbeta med slöja. De viktigaste kriterierna för biaveln var ho-

nungsproduktion, färg och god övervintring. Temperamentet var av underordnad betydelse. Ett universalverktyg de använde var en kupkniv som var svetsad till en kaktång. Drottningarna i honungsproduktionen fick bli högst två år gamla. Besöken var intressanta och biodlarna var mycket gästvänliga så det var en lyckad utflykt till Mendoza.

Per Thunman

Bitillsynsverksamheten 2009/10

Under perioden har det varit lugnt både i Nacka och Värmdö. Inga allvarliga sjukdomsangrepp har upptäckts. Ett bisamhälle har haft synbara skador av varroa, med bin som uppvisat deformerade vingar. Några samhällen har dött under perioden på grund av utebliven eller ineffektiv varroabehandling under en följd av år.

Jag uppskattar att det i Värmdö finns ca 60 bigårdar, med ca 150 bisamhällen. I Nacka uppskattar Hans Samland, som är ordinarie tillsynsman, att det finns ca 30 biodlare med totalt 70 samhällen. Alla, både i Nacka och Värmdö, torde ha varroa, även om det finns biodlare i skärgården som påstår att de inte har varroa, och därför inte behandlar. Men då skall man komma ihåg att deras bin dör oftare än för dem som behandlar.

Under perioden har jag på uppmaning av Jordbruksverket tagit prover och sänt in bin från Värmdö till SLU för undersökning om vi har trakékvalster. Resultatet var att det inte var några tecken på detta kvalster. Man hittade däremot förekomst av olika virus i våra prover. Det fanns också spår av både Nosema apis och Nosema cerana.

Göran Frick

Viktiga upptäckter för biodlingen

Under 1800-talet infördes en hel del nya metoder och utrustningar som ligger till grund för den biodling vi i dag bedriver. Den viktigaste var att man lät bina bygga sina kakor på ramar man kunde ta honungen från utan att behöva döda bina. Den första som införde det var den ukrainska biodlaren **P I Prokopovitj** (1775-1850). Han konstruerade en kupa 1814 för detta. Oberoende av honom var det fler biodlare som senare tillämpade idén med det rörliga kakbygget. Den som var flitigast med att publicera sina rön var dock den katolske prästen Johann Dzierzon (1811-1906). Han blev också känd för att ha upptäckt att drönarna kläcktes ur obefruktade ägg. I USA konstruerade en amerikansk kollega, ursprungligen matematiklärare, **L L Langstroth**, (1810-1895) en kupa som han patenterade 1852. En viktig detalj han upptäckte var att bina inte byggde fast ramarna om han lämnade en spalt av ca 7 mm mellan ramen och kupans väggar och tak.

För att bina lättare skulle acceptera att bygga sina kakor i de ramar som fanns i de nya kuptyperna insåg **Johannes Mehring**, (1816-1878) att det skulle behövas vad vi i dag kallar mellanväggar. Eftersom han var snickare skar han 1857 ut en form i trä som kunde pressa ett sexkantmönster i en tunn platta av vax. Han lät senare tillverka formarna i metall.

För att slippa förstöra kakorna vid utvinningen av honungen kan man inte pressa ur honungen som man tidigare gjort. Under 1860-talet konstruerade majoren **Francesco de Hruschka**, (1815-1888) en slunga som arbetade med liggande kakor i radialkonfiguration.

Måjor v. Hruschkas första honungsslungare.

Trots att konstruktionen användes av biodlarna i stor utsträckning dog han fattig. I USA startade flera firmor tillverkning av slungor som byggde på Hruschkas princip men det hade han ingen förtjänst av. Det möjliggjorde emellertid en rationell honungsproduktion.

Per Thunman

Kan man ha bin var som helst?

Ja, i princip.

Det finns bin på hustak i centrala New York, Paris och Stockholm. Det finns bin i publika parker och kolonilotter Att ha bin på en gräsplätt vid ett radhus fungerar också bra.

Det som styr om det fungerar verkar inte vara uppställningsplatsen utan om det finns drag för bina.

En av våra medlemmar, Max Sirviö, har tagit ett intressant initiativ. Han bor i Fisksätra i höghusen och fick de boende där att bilda en liten kolonilott mellan husen. Här samlas man och odlar grönsaker mm. Det är ett internationellt gäng och erfarenhetsutbytet av olika odlingstekniker är stort. Max kom på att man behövde pollinatörer och övertygade de boende om att det vore en bra idé att ha bikupor. Efter att Per Thunman informerat de boende om att bin är ofarliga och att getingar är något helt annat var isen bruten och Max kunde få ställa dit sin bikupa. Per och jag har hjälpt Max lite med skötseln första säsongen och intresset från de boende har varit stort. Alla känner delaktighet i ”sina” bin.

Drag finns runt omkring så bina borde klara sig fint. Risken för skadegörelse är nog också liten eftersom projektet är väl förankrat hos de boende.

Det ska bli intressant att följa utvecklingen och få reaktioner när de inblandade kan börja äta sin egen honung.

Göran Frick

Wermdö Skeppslags Biodlareförening satsar på utbildning

En av fördelarna med att vara med i vår förening är att erfarna biodlare gärna delar med sig av sin kunskap.

Under säsongen 2012 kommer vi att ha mycket fler praktiska träffar än innan.

Det kommer att handla om enkel och avancerad drottningodling, hur man gör avläggare, hur man hittar och märker drottningen och lite andra saker.

Vi har också en snickerikurs där man kan få tips på hur man gör egna saker som andra biodlare redan testat.

Gemensamt för alla aktiviteter är vår grundsyn att man kan göra på många olika sätt och att inget är ”rätt”, utan vi visar bara på metoder och sätt som fungerar för den som lär ut. Om du sedan vill göra på något annat sätt kanske det fungerar bra för dig och om några år kan du lära ut det.

Årets aktiviteter ser ut så här:

Vi börjar med ett informationsmöte för er som är intresserade av drottningodling i januari. Vi går igenom vad som behövs i form av prylar och berättar hur vi tänkt lägga upp kursen rent praktiskt. Ungefär vilka datum olika saker ska göras, kursen sträcker sig in i juli. Vädret kommer att bestämma exakt när vi kan göra de olika momenten. Det kommer att finna två svårighetsgrader, en enklare variant, och en lite svårare där man själv larvar om. Drottningodling består av en kedja av åtgärder där var och en av dem kan gå åt skogen, så det är mycket att tänka på. Men det är väldigt roligt!

Kursledare är Ingvar Pettersson och Per Thunman.

Nästa aktivitet är snickerikursen i skolan vid Lemshaga. Slöjdläraren, Sven Tell, är snäll och ställer upp på sin fritid och låter oss vara i slöjdsalen. Där finns det mesta man kan önska i form av verktyg. Det kan vara bra om du tänkt igenom vad du vill göra i förväg så att du kan få en ritning eller mall av någon som har det. Du måste också hinna köpa materialet så du kan ha med det. Kontakta gärna Per innan om du behöver råd. Sven ställer upp fyra lördagar i sträck, men om det du ska göra går snabbare är det bara bra.

Kursledare är Sven Tell och Per Thunman.

I maj har vi traditionsenligt en utbildning vid bikuporna i Velamsund. Vi lär oss vårgenomgången och vad man ska tänka på vid den.

Kursledare Per Thunman

I maj kan du också lära dig hur man gör avläggare praktiskt. Exakt datum beror på vädret. Vi träffas tre lördagar i en av bigårdarna vid Lemshaga. Om du vill göra det i din egen bigård tar du bara med dig kunskapen från varje lektion och gör det hemma på söndagarna.

Kursledare Göran Frick.

I juni träffas vi i samma bigård och tränar på att hitta, ta upp, och märka (och om du vill) vingklippa drottningar. Fast i verkligheten tränar vi på drönare.

Kursledare är Ingvar Pettersson

I augusti är det dags att lära sig hur man invintrar och varroabehandlar. Vi träffas vid bikuporna i Velamsund.

Kursledare är Per Thunman

Medelskörd åren 1985 - 2011

